

درس ۱۲ عصر طلایی فرهنگ و تمدن ایرانی-اسلامی

نام حکومت ها	ویژگی حکومت ها
طاهریان	طاهر ذوالیمینین ، بنیانگذار طاهریان به فرمان مامون به حکومت خراسان رسید و در امور قلمرو خود مستقل بود و اجازه نمی داد نمایندگان خلیفه در امور داخلی مداخله کنند. ولی روابط دوستانه با عباسیان داشتند.
سامانیان	امیر اسماعیل سامانی موسس سامانیان با تایید خلیفه عباسی به حکومت رسید و مستقل بود و روابطی دوستانه با عباسیان داشتند.
صفاریان	یعقوب لیث موسس صفاریان بدون اجازه خلفای عباسی و با پشتیبانی مردم سیستان به خصوص عیاران روی کار آمد. و با خلفای عباسی روابط خصمانه داشت. وی حکومت طاهریان را برانداخت و به عراق لشکر کشید و قصد تصرف بغداد را داشت اما از سپاه خلیفه شکست خورد. و با بیماری و مرگ فرصت جبران شکست را نداشت.
علویان طبرستان	علویان بدون اجازه خلفای عباسی و با حمایت مردم روی کار آمدند. آنان با خلفای عباسی دشمن بودند زیرا علویان شیعه بودند و حکومت عباسیان را به رسمیت نمی شناختند و از آنان اطاعت نمی کردند.
آل بویه	آل بویه نیز شیعه بودند و توانستند بغداد را تصرف و خلفای عباسی را تحت نفوذ و سلطه خود گرفتند. در دوره آنان معارف و فرهنگ شیعه گسترش یافت. در زمان عضدالدوله مشهورترین حاکم آل بویه، حرم امامان در عراق بازسازی و مراسم عید غدیر و سوگواری امام حسین (ع) با شکوه برگزار می شد.

* * وضعیت علمی و فرهنگی ایران * *

اسلام روح و جان تازه ای به جامعه و فرهنگ ایرانی دمید و ایرانیان از تمام توان و استعداد خود برای پیشرفت و گسترش فرهنگ و تمدن اسلامی استفاده کردند.

پیامبر اکرم (ص) فرمودند: اگر علم در ستاره ثریا و در آسمان ها باشد، مردانی از سرزمین پارس به آن دست پیدا خواهند کرد.

نقش ایرانیان در گسترش فرهنگ و تمدن اسلامی:

الف) کتب زیادی در معارف اسلامی، تفسیر قرآن، فلسفه، تاریخ، جغرافی، موسیقی و حتی قواعد صرف و نحو و دستور زبان و ادبیات عربی توسط ادیبان ایرانی تدوین شد.

ب) اقدام مهم دیگر ایرانیان انتقال بخشی از میراث ادبی و تاریخی ایران باستان به جامعه اسلامی بود مانند عبدالله بن مقفع (روزبه ایرانی) کتاب های تاریخ پادشاهان و قهرمانان کهن ایران و اندرزنامه ها و آداب کشوردای را از زبان پهلوی به زبان عربی ترجمه کرد.

ج) سلسله های ایرانی به خصوص سامانیان و آل بویه نقش چشمگیری در رونق و شکوفایی فرهنگ و تمدن ایرانی اسلامی داشتند. بیشتر فرمانروایان این سلسله ها به علم و ادب علاقه مند بودند و پایتختشان مرکز دانش و محل پژوهش بزرگان علم و ادب بود. وزیران سامانیان مانند خاندان جیهانی و خاندان بلعمی در شمار عالمان و ادیبان نامدار بودند.

گسترش زبان و ادبیات فارسی: پس از ورود اسلام تا مدتها عربی زبان اداری ایران بود از قرن سوم به علت علاقه امیران و وزیران صفاریان و سامانیان رونق ادبیات فارسی آغاز شد. **رودکی**، پدر شعر فارسی با تشویق و حمایت سامانیان اشعار خود را سرود. **فردوسی** نیز در دوره سامانیان سرودن شاهنامه را آغاز کرد.

معماری: جلوه های شکوهمند مهم معماری ایرانی اسلامی بر اساس اصول معماری دوره ساسانی در مساجد و آرامگاه ها... رونق یافت. مانند: آرامگاه امیر اسماعیل سامانی در بخارا و آرامگاه قابوس در گنبد قابوس